

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: *Ochrana práv a důstojnosti osob s demencí v domově se zvláštním režimem*

Autorka práce: Bc. Renata Tetourová

Obor studia: Etika v sociální práci

K formální stránce: Práce splňuje požadovaný rozsah, obsahuje všechny požadované části, text je formátován přehledně. Autorka zvolila způsob odkazování poznámkami pod čarou; způsob odkazování a množství odkazů jsou přiměřené rozsahu i obsahu textu. Počet a druh použitých zdrojů odpovídají zvolenému tématu i tomuto druhu práce. Cizojazyčné zdroje v práci využité nejsou. Strukturu práce člení autorka do pěti kapitol, nepočítáme-li úvod a závěr. Návaznost kapitol je logická, rozsah kapitol vůči sobě navzájem i vzhledem k celku adekvátní. Jedná se o práci teoretickou, bez empirického výzkumu. V příloze, na konci práce (s. 110-127), provádí autorka rozbor anonymizovaného standardu kvality sociálních služeb domova se zvláštním režimem; jde o standard týkající se ochrany práv uživatelů těchto služeb.

K jazykové a stylistické stránce: Gramatické chyby a nespisovné výrazy se v práci vyskytují zřídka (s. 26, 27, 99, 103), podobně i překlepy či chybějící písmena (s. 25, 69, 100). Ani z hlediska stylistiky nelze mít proti textu žádné vážné námítky. Jakožto celek jej lze označit za odborně sdělný, koherentní a v některých pasážích za snad až příliš „administrativní“. Neobratné či odborně neadekvátní, resp. nepřesné formulace se vyskytují ojediněle (s. 10, 12, 14, 15, 101, 102, 103) – a mám za to, že především v souvislostech odborných terminologických nuancí filosofických, etických a teologických.

K obsahové stránce práce: Autorka zvolila téma v návaznosti na svou vlastní praxi a zkušenosti „z domova se zvláštním režimem“ (s. 7), přičemž v jejím zorném poli mají klíčový význam důstojnost a práva uživatelů těchto speciálních zařízení. Ve světle základních a vybraných lidskoprávních dokumentů, zákona o sociálních službách, standardů kvalit sociálních služeb a vybraného anonymizovaného standardu kvality sociálních služeb domova se zvláštním režimem představuje problematiku ochrany a obrany lidské důstojnosti a práv uvedených osob stížených demencí. Cíl své práce definuje autorka takto: „...dospět ke zjištění, zda jsou (...) standardy [sociálních služeb] dostatečnou zárukou ochrany lidských práv a důstojnosti osob (...) s demencí v domově se zvláštním režimem.“ (s. 7). V závěru práce cíl znovu připomíná, ovšem s určitými obměnami (viz s. 101, 102) a vyjadřuje přesvědčení, že se jí „podařilo cíle práce dosáhnout.“ (s. 101). Protože má definice cíle formu otázky, autorka odpovídá: I když standardy (a zákon) „dávají poskytovatelům (...) rámec pro vytváření [jejich] metodik a postupů, které mají vést k zajištění a dodržování práv a důstojnosti uživatel[ů]..“, jedná se stále „jen o obecné vodítko.“ (s. 102). Následně autorka pokračuje výčtem, co by měl poskytovatel (být se drží striktně standardů) dále konat či zajišťovat, aby péče dostala „lidskou tvář“ – (s. 102): přizpůsobit podmínky konkrétním uživatelům, „monitorovat možné porušování lidských práv a důstojnosti“, „využívat doporučení veřejného ochránce práv“ i „České alzheimerovské společnosti“, zavádět nové důstojné přístupy péče, průběžně vzdělávat pečující personál „v oblasti ochrany práv a důstojnosti“ (více viz s. 102-103). Autorka však zdůrazňuje, že „ani ten nejlépe vypracovaný standard a zavedení moderních přístupů v péči o osoby s demencí (...) nenahradí to nejdůležitější (...): lidský přístup pečujících, který na [tyto] osoby (...) pohlíží jako na rovnocenné bytosti.“ (s. 102). Z toho důvodu vyzdvihuje autorka jako zásadní „morální postoj pečujícího založený na zevnitřních morálních hodnotách“, který „může vycházet také z křesťanského zakotvení pečujících osob.“ (s. 103).

Autorka se v rámci zodpovězení otázky formulované v definici cíle pokouší v závěru práce podat odpověď diferencovanou, není však zřejmé, zda se jedná v konečném důsledku o odpověď negativní či pozitivní. Dostačují tedy standardy v podobě obecného vodítka anebo nikoli?

Po rámcovém hodnocení se zaměřím na to, co považuji jako oponent ze svého hlediska za hodné kritické pozornosti:

- Autorka kompiluje a komentuje cizí myšlenky na úkor *vlastního* usuzování, vlastních argumentů a závěrů. Ukazuje se to již v první kapitole práce, kde se zabývá prvním z klíčových pojmů – lidskou důstojností (s. 9-15). Z kontextu kapitoly lze sice vyvodit, jaké pojetí lidské důstojnosti autorka sama zastává (a proč), stálo by však za to – už proto, že se jedná o práci diplomovou –, aby autorka kromě výčtu jednotlivých pozic předložila i vlastní, promyšlené argumenty a závěry – tj. *obhájila proč a na základě jakých předpokladů* je inherentní pojetí či pojetí „Menschenwürde“ pro její téma nepostradatelné.
- Obdobně to platí i pro druhou kapitolu věnovanou druhému klíčovému pojmu – lidským právům (s. 16-24). V této souvislosti se autorka hned na začátku pokouší zdůvodnit, proč každý člověk má (určitá přirozená) práva, nicméně její argument je z mého pohledu v protikladu k tomu, co uvádí těsně před tím. Zde totiž uvádí nejdříve tzv. species argument (s odkazem na R. Spaemanna viz pozn. 25), který určitá přirozená práva váže na biologickou příslušnost k druhu homo sapiens sapiens, těsně za tím však autorka píše, že „[č]lověk je schopen mít lidská práva, protože je schopen si díky svým rozumovým schopnostem svá práva uvědomovat (...)“ (s. 16). Má tedy člověk určitá přirozená práva proto, že je biologicky členem druhu homo sapiens sapiens anebo proto, že je schopen si je díky svému rozumu uvědomovat? Ne všichni, kteří splňují podmínku první, splňují i druhou. Autorka v této souvislosti podle mého názoru měla *detailněji a s pomocí vlastních argumentů* vyjasnit svou výchozí pozici co do definice a pojetí (přirozených) práv člověka. První a druhá kapitola, koncepčně centrální základy a východiska celé práce, by podle mého názoru neměly být pouze „poskládané“ z názorů a myšlenek jiných autorů bez vlastní myšlenkové práce.
- Autorka v první kapitole přebírá citace ze sekundárních zdrojů v případech, kdy by stálo za to citovat přímo z primárních zdrojů (viz citace Frankla od Křivohlavého, s. 12 a citace Kanta od Šrajera, s. 13). Podobně i ve druhé kapitole, kde by rovněž stálo za to citovat uvedené encykliky přímo a nepřebírat komentáře Míčky viz s. 23. A obdobně také v kapitole páté viz citace LZPS, pozn. 194.

Na diplomové práci jakožto celku oceňuji především její hlavní nosnou myšlenku ochrany a obrany důstojnosti a z ní vyplývajících (určitých přirozených) práv osob postižených demencí. Skutečnost, že si (jakkoli postižená) lidská osoba nedokáže vlastními silami vymoci (určitá přirozená) práva, neznamená, že je nemá. Pokud toto platí, pak logické doplnění, druhý centrální aspekt celé problematiky spočívá v otázce povinností, korelátů uvažovaných (přirozených) práv. Mluvíme-li o právech, nelze nemluvit zároveň o relevantních, korelujících povinnostech.

Předloženou diplomovou práci navrhuji hodnotit jako výbornou až velmi dobrou; konečné hodnocení závisí na výsledku obhajoby.

Datum: 14. 5. 2014

Posudek vypracoval: PhDr. Vojtěch Šimek